

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
Дніпровський інститут

Затверджую:

Директор Дніпровського інституту

ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

 Анатолій КРИВОНОС

“ 18 ” квітня 20 22 р.

Схвалено на засіданні

кафедри ПСИХОЛОГІЇ

Протокол № 8

Зав. кафедри Євген ШАНТИР

“ 12 ” квітня 20 22 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології

Спеціальності **053 «Психологія»**
(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня **перший (бакалаврський) рівень**
(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми: **053 «Психологія»**
(шифр і назва освітньої програми)

Розробник (-и) си­ла­бу­су нав­чаль­ної дис­ци­плі­ни:

Раєвська Яна Миколаївна , доктор психологічних наук, професор кафедри психології

Викладач:

Раєвська Яна Миколаївна , доктор психологічних наук, професор кафедри психології

Си­ла­бу­с роз­гля­ну­то і за­твер­д­же­но на за­сідан­ні ка­фе­дри психології

Про­то­кол від 02 вересня 2022р № 2

Завідувач кафедри *Шантур Євген Євгенійович* , к. мед. н. доцент кафедри психології

_____ *підпис*

Керівник (гарант) освітньої програми *Канюка Галина Степанівна* – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Дніпровського інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

_____ (підпис)

Си­ла­бу­с пе­ре­ві­ре­но

. . 20 р.

Де­кан

_____ (підпис)

Наталія КУЛІНЕНКО

Пролонговано:

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р., протокол №

(підпис) (ПБ)

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р., протокол №

(підпис) (ПБ)

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р., протокол №

(підпис) (ПБ)

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р., протокол №

Силабус курсу

Методика проведення психологічної експертизи

Освітній ступінь:	бакалавр
Галузь знань:	05 соціальні та поведінкові науки
Спеціальність:	053 Психологія
Освітньо-професійна програма	«Психологія»
Кількість кредитів:	3.
Рік підготовки, семестр	4 рік, 8 семестр
Компонент освітньої програми:	обов'язкова
Дні занять:	згідно з розкладом занять
Консультації:	очні консультації четвер: 14.20-15.40, ауд. 10.
Мова викладання:	українська

Анотація дисципліни

У навчальних планах ОІШ «Психологія» дисципліна «Методика проведення психологічної експертизи» є вибірковою навчальною дисципліною, яка має забезпечити формування необхідних теоретичних знань та практичних умінь майбутніх психологів. Мета курсу - ознайомити та озброїти студентів сучасними знаннями про предмет, завдання та методи психологічної експертизи; галузі застосування та технології проведення психологічної експертизи; специфікою особистісної та професійної готовності психолога до проведення психологічної експертизи в різних галузях психології (судово-психологічної, медико-психологічної, в галузі освіти, здатності давати свідчення, реклами, психолінгвістичної, почеркознавчої тощо).

Практичні заняття спрямовані на набуття вмінь на основі наукових принципів психології робити аналіз проблем, які розглядає експертиза, з метою покращення ефективності діяльності та успішного здійснення професійних завдань; приймати практичні рішення щодо оптимального застосування набутих знань при виконанні своїх професійних обов'язків.

Навчальний контент

Години (лек./ практ.)	Тема	Результати навчання	ПРИ із ОПП	Завдання
Змістовий модуль 1				
2/2	Тема 1. Предмет та завдання психологічної експертизи	Знати про предмет, об'єкт та основні завдання психологічної експертизи. Психологічна експертиза як процес вивчення, аналізу,	ПР1	Обговорення, дискусія, презентації

		<p>оцінки будь-яких питань, проблем, рішень, що потребують спеціальних знань про природу і психіку людини, для надання науково-обґрунтованого висновку. Завдання психологічної експертизи: підготовка матеріалів, необхідних для обґрунтування прийняття рішень, узагальнена оцінка наслідків, які впливають або можуть впливати на людину (групу, населення району, регіону) та певну подію, розв'язання конфліктів тощо.</p> <p>Основні проблеми, що потребують психологічної експертизи: екстремальна ситуація, перспективи розвитку району, міста, регіону, відбір у спеціальні заклади, судова практика тощо.</p> <p>Основні поняття та методологічні принципи експертного аналізу.</p> <p>Особи та установи, які можуть залучатися до експертизи.</p>		
2/2	Тема 2. Галузі застосування психологічної експертизи	<p>Знати про місце психологічної експертизи в загальній класифікації експертних наук. Експертиза психологічного та соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах МОН України.</p> <p>Гуманістична експертиза освіти. Трудова експертиза (виявлення професійно важливих якостей, категоризація професій, питання визначення ступеня працездатності).</p> <p>Медико-педагогічна експертиза (визначення кваліфікації особливості мислення дитини, на підставі якої дитину направляють до допоміжної школи).</p> <p>Судово-психологічна експертиза: цілі та завдання.</p>	<p>ПР4 ПР10</p>	<p>Обговорення, тести, презентації,</p>

		<p>Судово-психологічна експертиза емоційних станів. Судово-психологічна експертиза потерпілих у справах про статеві злочини. Експертиза соціально-психологічних особливостей членів злочинної групи. Судово-психологічна експертиза визнання здатності неповнолітнього правопорушника усвідомлювати значення дій, які він скоює. Інші види судово-психологічних експертиз: посмертна судово-психологічна експертиза; судово-психологічна експертиза індивідуально- психологічних особливостей; психолінгвістична експертиза; судово-психологічна експертиза у справах про пригоди, які пов'язані з управлінням технікою; психологічна експертиза в складі комплексних експертиз у справах про дорожньо- транспортні пригоди (ДТП); експертиза здатності давати покази.</p> <p>Експертиза у соціальному управлінні (визначення характеру взаємодії соціального об'єкта та суб'єкта управління, надання варіантів розв'язання соціальних проблем), експертиза конфліктів в організації або між організаціями тощо.</p>		
8/10	Тема 3. Технологія проведення психологічної експертизи	<p>Знати основні етапи та завдання психологічної експертизи. Особливості підготовчого етапу: вивчення об'єкта експертизи, побудова гіпотези, забезпечення позитивної комунікації з респондентами, ознайомлення або розробка шкали оцінювання.</p> <p>Шкали оцінювань та їх види. Необхідні умови для</p>	<p>ПР2 ПР3 ПР7 ПР8 ПР 11</p>	<p>Обговорення, презентації, тести, психодіагностичні методики, практичне завдання</p>

		<p>проведення експертизи: запит на проведення експертизи, наявність об'єкта, процедурних правил, визначеної шкали оцінювання.</p> <p>Джерела і правила збирання фактичної інформації.</p> <p>Психодіагностичні методи: спостереження, опитування (інтерв'ю, анкетування), тести, експеримент тощо.</p> <p>Умови успішного проведення опитування та анкетування. Фактори ефективності використання тестів.</p> <p>Основні психологічні методики, які використовують під час проведення трудової, медико-педагогічної, судової та інших експертиз.</p> <p>Особливості застосування експерименту в процесі експертизи. Групова дискусія. Ділові ігри.</p> <p>Вимоги до інтерпретації отриманих результатів. Вимоги до оформлення і подання матеріалів, отриманих у результаті експертизи.</p> <p>Етап психологічного прогнозування: розробка проектів та рекомендацій.</p> <p>Систематизація матеріалів для експертного висновку. Факти, коментарі та пропозиції як форма надання результатів експертизи.</p> <p>Зміст звіту: короткий виклад проблем та формулювання мети експертизи, склад колективу експертів, повний перелік джерел інформації, загальна характеристика джерел проблемної ситуації, експертні оцінки, експертні пропозиції</p> <p>Вимоги до звіту: наукове обґрунтування (неупередженість оцінок, об'єктивність і достовірність</p>	
--	--	--	--

		результатів), чіткість та ясність формулювань і рекомендацій. Вимоги до оформлення документів, які пов'язані з проведенням психологічної експертизи (рішення, сертифікат, договір, планова калькуляція, календарний план тощо).		
2/2	Тема 4. Особистісна та професійна готовність психолога до проведення психологічної експертизи	Знати психологічні вимоги до експерта-психолога: Основні ознаки професійної компетентності експерта. Усвідомлення власної відповідальності як найважливіша особливість настанови експерта. Гуманістична спрямованість особистості експерта-психолога і психологічної експертизи. Функції експерта-психолога: інформування, оцінювання, генерування і висування нових ідей. Специфіка функцій експерта порівняно з функціями радника, розробника та адміністратора. Компетенція (права й обов'язки) експерта-психолога. Проблема взаємодії психолога з представниками суміжних професій.	ПР5 ПР7 ПР9	Обговорення, дискусія, тести практичне завдання

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
	Загальні компетентності
ЗК-1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК2	Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
ЗК3	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК-4	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК6	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
ЗК7	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
ЗК8	Здатність розробляти та управляти проектами.
ЗК9	Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
	Фахові компетентності
СК 1	Здатність здійснювати теоретичний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та/ або практики.

СК 2	Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та/ абл практичної значущості.
СК-3	Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/ або доказові методики і техніки практичної діяльності.
СК-4	Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.
СК 5	Здатність організовувати та реалізовувати освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.
СК 6	Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно та мультидисциплінарних командах.
СК 7	Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
СК 9	Здатність дотримуватись у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватись загальнолюдськими цінностями.

Основні джерела

1. Про затвердження Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України: Наказ МОН України № 330 від 20.04.01.
2. Аналітика, експертиза, прогнозування / [Є. А. Макаренко, М.М. Рижов, М. А. Ожеван та ін.; відп. ред. Є.А. Макаренко]. Київ: Наша культура і наука, 2003. 614 с.
3. Гірник А. М. Конфліктологічна експертиза: специфіка і принципи. Київ, 2002.
4. Експертизи в судовій практиці: Навч. посібник/В.Г. Гончаренко, В.Є. Бергер, Л.П. Булиги та ін. Київ: Либідь, 1993. 197 с
5. Експертизи у судовій практиці / За заг. ред. В.Г. Гончаренка. - К.: Юрінком Інтер, 2004.
6. Землянська О.В. Судово-психологічна експертиза: навчальний посібник. Харків: Вид-во ХНУВС, 2008. 300 с.
7. Коломінський Н. Л. Психологія менеджменту в освіті (соціально- психологічний аспект). Київ: МАУП, 2000.
8. Котлер Дж., Браун Р. Психотерапевтическое консультирование. Санкт Петербург, 2001.
9. Кудрявцев И. А. Судебная психолого-психиатрическая экспертиза. Москва, 1988.
10. Ложкин Г., Повякель Н. Практическая психология конфликта. Київ, 2000.
11. Максимова Н.Ю., Мілютіна К.Л., Піскун В.М. Основи дитячої патопсихології. Київ, 1996.
12. Моїсєєв О.М. Експертна технологія та предмет, об'єкт, задачі судової експертизи. *Право і безпека*: Науковий журнал. Харків: НУНВС МВС України, 2005. № 2. С. 26-28.
13. Судова експертиза: нормативно-правове регулювання та наукові коментарі. Харків: ТОВ «Одіссей», 2004.
14. Черезова І.О. Психологічна експертиза: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] Бердянськ: БДПУ, 2018. 262 с.
15. Швалб Ю.М. Методология и теория экспертной деятельности: психологические аспекты. Киев: «Основа», 2013. 240 с.
16. Экспертиза в современном мире: от знания к деятельности / [под ред. Г.В. Иванченко, Д.А. Леонтьева]. Москва: Смысл, 2006. 454 с.

Додаткові джерела

1. Анастаси А. Психологическое тестирование. -В 2-х томах. Москва., 1982.
2. Аронсон Э., Уилсон Т., Эйкерт Р. Социальная психология. Психологические законы поведения человека в социуме. Санкт-Петербург: ПРАЙМ-ЕВРОЗНАК, 2002. С. 505-529.
3. Балабанова Л.М. Судебная патопсихология (вопросы определения нормы и отклонений). - Д.: Сталкер, 1998. .432 с.
4. Ведь В.В. Юридична психологія. Київ. «Каравела» Львів, Новий Світ 2000», Магнолія плюс, 2003. 376 с.
5. . Братусь С. Л. Введение в гуманитарную экспертизу образования. Москва: Смысл, 1999.
6. Горшенин Л. Г. Анализ поведения людей и методика моделирования предполагаемой

ситуації. - Москва, 1993.

7. Грязин В.І., Гужевський В.К., Рошин О.І. Підготовка судових експертиз. Київ : Школа, 2004. 560 с.
8. Дубинин Н.П., Карпец И.М., Кудрявцев В.Н. Генетика, поведіння, відповідальність. Москва: 1989.
9. Егоров В.С. Психологія групових порушень громадського порядку: Учебное пособие. Москва: Московський психолого-соціальний інститут; Воронеж: Изд-во НПО «МОДЭК», 2000. 48 с. (Серія „Бібліотека юриста”).
10. Жванков В.А. Человек как носитель криміналістически значимой інформації. Москва, 1993.
- И. Максименко С.Д. Методологія психологічної експертизи «Державних стандартів базової і повної середньої освіти». *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2003. № 2. С. 13-16.
12. Поздняков Э. А. Філософія преступлення. Москва, 2001. 576 с.
13. Типологія личности преступника и индивидуальное предупреждение. Москва, 1979.
14. Центров Е.Е. Криміналістическое учение о потерпевшем. Москва, 1988.

Політика контролю та оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модуля відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 30%.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять як правило є обов'язковим компонентом навчання, за яке нараховуються не більше 5 балів. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, участь в представленні соціального проекту) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із викладачем. За умови індивідуального навчального графіка студент має можливість отримати позитивну оцінку завдяки виконанню планових завдань та ІНДЗ. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватись термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Пропущені заняття можна відпрацювати у визначений час згідно з графіком.
- **Політика оцінювання.** Враховуються бали поточного і модульного (40 балів), та підсумкового оцінювання (не більше 30 балів). При цьому враховуються присутність на заняттях та активність студента під час занять; недопустимість пропусків та запізень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвочасне виконання завдань.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (тема 1 -4) - робота на практичних та семінарських заняттях, тести	40
Самостійна робота	5
ІНДЗ - індивідуальна письмова робота	25
Підсумковий контроль (теми 1 - 6) - тести	30
Всього	100

Розподіл балів, які отримують студенти

Змістовий модуль 1					Сума за модуль 1	ІНДЗ	Підсумковий контроль (залік)	Сума
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Сам. робота				
5	5	25	5	5	45	25	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
90-100	Відмінно
82-89	Добре
75-81	
68-74	Задовільно
60-67	
35-59	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Пререквізити

Ефективність засвоєння змісту дисципліни значно підвищиться, якщо студент попередньо опанував матеріалом таких дисциплін як загальна психологія, соціальна психологія, психологія розвитку, диференційна психологія, експериментальна психологія, психодіагностика, методика наукових досліджень..

Формат дисципліни

Змішаний (blended) - дисципліна має супровід в системі Moodle, має структуру, контент, завдання і систему оцінювання. Blended Learning - викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються інформаційно-комунікаційні технології, інтерактивні елементи, онлайн консультування тощо.

До силабусу також готуються матеріали навчально-методичного забезпечення:

- навчальний контент (розширений план лекцій, презентації, відео);
- тематика та зміст практичних робіт, ІНДЗ;
- завдання для підсумкового контролю (тести);
- електронне навчання в системі Moodle.